

I Forum Ekspertów Chiny-Europa Środkowa i Wschodnia na temat ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego

Aneks 2. Niematerialne dziedzictwo kulturowe i zrównoważony rozwój: od koncepcji teoretycznej do praktyki. Zdobyte doświadczenia i przyszłe wyzwania. Tło i kontekst dla dyskusji podczas sesji panelowej (13 października 2016).

Niematerialne dziedzictwo kulturowe (NDK) odgrywa znaczącą, a nawet rewolucyjną rolę w bieżącej dyskusji na temat współczesnego modelu dziedzictwa kulturowego i jego ochrony. Koncepcja „niematerialnego dziedzictwa kulturowego” jest nie tylko względnie nowa (słabo rozpoznana przed 2003 rokiem), ale także oferuje formułę ochrony o wiele szerszą niż dotychczasowe. Sama definicja NDK, jak i idąca za nią formuła jego ochrony, zostały wprowadzone w ramach Konwencji UNESCO z 2003 roku, której każde z państw biorących udział w Forum jest stroną.

Konwencja w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 roku w preambule uznaje znaczenie niematerialnego dziedzictwa kulturowego jako źródła różnorodności kulturowej i gwarancji zrównoważonego rozwoju. Artykuł 2 Konwencji wyraźnie stwierdza, że dla celów Konwencji „(...) uwaga będzie skierowana wyłącznie na takie niematerialne dziedzictwo kulturowe, które jest zgodne z istniejącymi międzynarodowymi instrumentami w dziedzinie praw człowieka, jak również odpowiada wymogom wzajemnego poszanowania między wspólnotami, grupami i jednostkami, oraz zasadom zrównoważonego rozwoju”. Zgodność ze zrównoważonym rozwojem została więc uznana za jeden z podstawowych elementów ochrony NDK.

W 2013 roku w Hangzhou w Chinach odbył się Międzynarodowy Kongres „Kultura: Klucz do Zrównoważonego Rozwoju” pod auspicjami UNESCO. Była to pierwsza międzynarodowa konferencja poświęcona wzajemnym relacjom kultury i zrównoważonego rozwoju. Niemniej, prowadzone dyskusje nie wyczerpały przestrzeni do dalszych działań w tym obszarze. „Wiedza i docenianie powiązań NDK i zrównoważonego rozwoju to jedno, natomiast świadome budowanie tego związku w praktyce, a nawet tworzenie powiązań tam, gdzie jeszcze nie istnieją, jest całkowicie odmiennym wyzwaniem. (...) Wzajemne relacje pomiędzy NDK a zrównoważonym rozwojem to z pewnością kwestia wymagająca dogłębnego zbadania w przyszłości”¹.

Traktując te słowa poważnie, chcielibyśmy wykorzystać tę wielką szansę związaną ze zgromadzeniem się na Forum ekspertów NDK z 17 krajów i wspólnie omówić praktyczne konsekwencje i wyzwania wiążące się z operacjonalizacją związku pomiędzy koncepcjami NDK i zrównoważonego rozwoju. Biorąc pod uwagę wieloletnią praktykę krajów biorących udział w Forum w sferze ochrony NDK, a zwłaszcza Chin, które ratyfikowały Konwencję w pierwszej grupie państw już w 2004 roku, chcielibyśmy omówić praktyczne

¹ Raport ewaluacyjny Konwencji 2003 (IOS/EVS/PI/129 REV.), par. 64, w 10-lecie jej istnienia, uwzględniający dorobek kongresu w Hangzhou.

wyzwania i odpowiadające im studia przypadków związane z tą koncepcją, w celu wyjaśnienia jej charakteru i potencjału oraz zilustrowania praktyki wprowadzania zrównoważonego rozwoju do ochrony NDK.

Do niedawna Konwencja nie dostarczała konkretnych informacji o tym, na czym polegać powinien związek między NDK a zrównoważonym rozwojem. Sytuacja ta zmieniła się wraz z wprowadzeniem 6 rozdziału do Dyrektyw Operacyjnych Konwencji w czerwcu 2016 roku. W ten sposób kwestia NDK znów stała się jednym z kluczowych elementów dyskusji nad dziedzictwem kulturowym w stosunkach międzynarodowych, zwłaszcza w związku z przyjętą we wrześniu 2015 na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych Agendą 2030 na rzecz celów zrównoważonego rozwoju (*Agenda 2030 on Sustainable Development Goals*).

Niemniej jednak pojęcie „zrównoważonego rozwoju”, choć tak powszechnie używane i pojawiające się w niemal każdym międzynarodowym dokumencie politycznym czy prawnym, jest postrzegane jako niejasne i mgliste. Chcielibyśmy przybliżyć tę kwestię i porównać rozwiązania, które wprowadzane są w Chinach i krajach Europy Środkowo-Wschodniej w zakresie zrównoważonego rozwoju i NDK.

Poniższe pytania mogą być pomocne dla rozwinięcia dyskusji ekspertów w tym temacie, choć nie należy traktować ich jako wyczerpujących:

1. Jakie są konkretne sposoby, metody i narzędzia do realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju w krajowych, regionalnych lub lokalnych strategiach ochrony NDK?
2. Jak międzypokoleniowy przekaz NDK przyczynia się do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju wspólnot, grup i jednostek zaangażowanych w ten proces?
3. Jakie są przykłady działań mających na celu zwiększenie świadomości społeczności, grup i jednostek dotyczącej zrównoważonego rozwoju i ochrony NDK?
4. W jaki sposób można osiągnąć równowagę pomiędzy ekspertami NDK a wspólnotami, grupami i jednostkami? Kto jest bardziej uprzywilejowany lub widoczny w dyskursie i praktyce NDK?
5. W jaki sposób można zaangażować media w procesy budowania świadomości i znaczenia związku pomiędzy zrównoważonym rozwojem i NDK?
6. Czym jest idea zrównoważonego rozwoju w turystyce związanej z miejscami i elementami NDK, wpisanymi do rejestrów krajowych i/lub na Reprezentatywną Listę NDK lub Listę NDK wymagającego pilnej ochrony? Jakie są przykłady i dobre praktyki?
7. Czy istnieją jakieś szczególne domeny NDK sprzyjające zrównoważonemu rozwojowi bardziej niż inne? Jeżeli tak, to jakie?
8. Jakie są przykłady działań, które kraj może podjąć w celu utrzymania lub wprowadzenia zrównoważonego rozwoju wobec NDK? Jak to wygląda w praktyce?
9. Jak połączyć kreowanie korzyści ekonomicznych związanych z NDK z ideą zrównoważonego rozwoju?
10. Jak można powiązać ideę równowagi ekologicznej (*environmental sustainability*) i ochrony NDK (np. tradycyjne praktyki rolnicze, tradycyjne rzemiosło, naturalna farmakologia)? W jaki sposób zrównoważony rozwój takich praktyk przyczyniać się może do utrzymania różnorodności biologicznej?
11. W jaki sposób idea NDK przyczynia się do zrównoważonego rozwoju społeczeństw, grup i społeczności, które doświadczały niedawno/doświadczają konfliktu zbrojnego lub ważnych przemian politycznych i gospodarczych? Jak może się to przyczynić do osiągnięcia spójności społecznej?
12. Jak można przełożyć nowy rozdział 6 Dyrektywy Operacyjnej na praktykę? Jakie są wyzwania z nim związane? Jak może to wpłynąć na inne sfery funkcjonowania Konwencji UNESCO z 2003 roku?
13.

Uwaga: Zachęcamy do zgłaszania własnych pomysłów bądź pytań związanych z głównym tematem panelu!

Format sesji:

Sesja panelowa podzielona będzie na dwie części, trwające po 2 godziny. W każdej części panelu planujemy:

- 1 wystąpienie przewodnie (*keynote speech*), około 20 minut (K),
- 2 przemówienia dyskutantów, około 15 minut każde (D),
- 5 interwencji/komunikatów, około 5-8 minut każde (IC),
- sesję pytań i odpowiedzi, około 30 minut.

Oczekujemy przynajmniej jednego abstraktu w języku angielskim z każdego kraju, związanego z głównym tematem tego panelu, liczącego około 500 słów w języku angielskim. Abstrakty zostaną udostępnione ekspertom biorącym udział w Forum.

Prosimy o zwrócenie uwagi, aby abstrakty zostały oznaczone: dla wystąpienia przewodniego – jako „K”, przemówienia jako dyskutanta – „D”, interwencji/ komunikatu – „IC”.

Do abstraktów należy dołączyć następujące informacje: imię i nazwisko, e-mail, afiliacja (uniwersytet, ministerstwo, instytut itp.), posiadany tytuł naukowy oraz aktualne publikacje (wymagane tylko wobec pracowników naukowych).

Harmonogram:

Do **10 września 2016** roku abstrakty należy przesłać do dr Hanny Schreiber (Uniwersytet Warszawski, Rada ds. Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego) – koordynatora merytorycznego Forum – na e-mail: **hanna.s@uw.edu.pl**.

Ostateczny program sesji panelowej zostanie opublikowany pod koniec września.

Ostateczny tekst do publikacji powinien zostać złożony do 20 października 2016 roku.

Szczegóły dotyczące formatowania tekstu zostaną przedstawione później.

**W razie jakichkolwiek pytań bądź wątpliwości
prosimy o kontakt z dr Hanną Schreiber (hanna.s@uw.edu.pl).**

Liczymy na owocną współpracę ze wszystkimi ekspertami NDK!

**Niematerialne
Dziedzictwo Kulturowe**
NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND